

Stora Enso Oyj
Varkauden tehdas
Satakunnankatu 10
PL 169, 78201 Varkaus

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma, saapunut 4.1.2022

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma): Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtaan kierrätyskuitulaitoksen kapasiteetin nostaminen

HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Stora Enso Oyj (jäljempänä hankkeesta vastaava tai Stora Enso) on 4.1.2022 toimittanut Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus tai yhteysviranomaisen) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman, jossa käsitellään yhtiön Varkauden tehtaan yhteydessä toimivan kierrätyskuitulaitoksen kapasiteetin nostamista sekä eräitä muita tehtaalle suunniteltuja muutoksia.

ELY-keskus on aiemmin vuonna 2021 käydyissä keskusteluissa todennut hankkeesta vastaavalle, että yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan nyt vireille tulleessa arviointiohjelmassa esitetyt muutokset edellyttävät ympäristöluvan muutoshakemuksen lisäksi myös YVA-menettelyn suorittamista YVA-lain liitteen 1 kohtien 11b ja 12 perusteella.

Hankkeesta vastaava, YVA-konsultti ja yhteysviranomaisen

Hankkeesta vastaava: Stora Enso Oyj Varkauden tehdas. Yhteyshenkilö Ulla-Maija Olander, puh. 040 753 7110, ulla-maija.olander(at)storaenso.com

YVA-konsultti: Sweco Industry Oy. Yhteyshenkilö Sanna Jaatinen, puh. 040 626 0509, sanna.jaatinen(at)sweco.fi.

Yhteysviranomaisen: Pohjois-Savon ELY-keskus. Yhteyshenkilö Juha Perho, puh. 0295 026 836, juha.perho(at)ely-keskus.fi.

Hankkeen kuvaus

Stora Enso Oyj:n Varkauden tehdas koostuu pakkauskartonkitehtaasta ja puutuotealueen sahasta, LVL-tehtaasta (viilupuu-komponentti) sekä höyläämöstä. Pakkauskartonkitehtaaseen kuuluvat puunkäsittelylaitos, sellutehdas, kierrätyskuitulaitos ja yksi kartonkikone. Pakkauskartonkitehdas vastaa koko tehdasalueen energiantuotannosta, ympäristö- ja turvallisuuspalveluista sekä tehtaan sisäisistä kuljetuksista. Tehdas on käynnis-

tänyt Varkaus 500 -nimisen hankkeen, jonka pääasiallisina tavoitteina on optimoida tehtaan kuitutase, lisätä kierrätyskuidun käyttöä pakkauskartonkitehtaan tuotannossa sekä nostaa paperikone 3:n ja sellun kuivauskoneen tuotantotehokkuutta ja -kapasiteettia.

YVA-menettelyssä arvioitavan muutoshankkeen keskeisimmät tekniset muutokset kohdistuvat kierrätyskuitulaitokseen. Lisäksi tehdään pieniä teknisiä ja toiminnallisia muutoksia kartonkituotantolinjalla ja selluntuotannossa. Kierrätyskuitulaitoksen tuotantokapasiteettia kasvatetaan nykyisestä, voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesta maksimista, 165 000 tonnia vastaanotettua jätettä vastaanottokosteudessa (vastaa kuivana 150 000 tonnia) tasolle 260 000 tonnia vuodessa vastaanottokosteudessa. Tällä mahdollistetaan kartonkikoneella valmistettavan kraflainerin kierrätyskuituosuuden nosto. Muutokset toteutetaan tehostamalla olemassa olevaa prosessia ja lisäämällä kuidun käsittelylaitteiston kapasiteettia. Vastaanotettavaa kierrätyskuituraaka-ainetta varten rakennetaan uutta hallitilaa kierrätyskuitulaitoksen yhteyteen. Samaa hallitilaa voidaan hyödyntää myös polttoaineeksi syntyvän muovi-alumiinirejektin varastoimiseen.

Kartonkitehtaalla parannetaan valkopintaisen (White Top) kartongin tuotantotehokkuutta. Valkaistun ostosellun liettokapasiteettia kasvatetaan uudella pulpperointiasemalla. Kartonkikoneen lajinvaihtoa, ruskeapintaisesta valkopintaiseen ja päinvastoin, nopeutetaan uuden sekoitus- ja annostelujärjestelmän avulla. Kartongin kokonaistuotantomäärä kasvaa 400 000 tonnista 420 000 tonniin vuodessa. Valkopintaisen kartongin tuotanto on tähän asti rajoittanut sellutehtaan tuotantovauhtia, koska sellutehtaalla valmistetun ruskean sellumassan osuus tuotteessa on pienempi. Suunnitelluissa muutoksissa sellutehtaan kuivauskone otetaan täyteen käyttöön, jotta White Top -kartonkilaadun ajon aikana selluntuotantoa voidaan ohjata enemmän kuivatuskoneelle kuivattavaksi. Kuivatuskoneen käyttö mahdollistaa sellutehtaan tehokkaan ja tasaisen käynnin kartonkikoneen lajinvaihtoista riippumatta.

Edellä kuvatun muutoshankkeen lisäksi tehdas on jo aiemmin uusinnut sellutehtaalla laitteistoa ja parantanut soodakattilan vesikiertoja poistaakseen tuotantoa rajoittavia pullonkauloja. Lisäksi vuonna 2022 kuitulinjalle on tulossa uusi kuidutin. Muutosten myötä sellun tuotantokapasiteetti voidaan nostaa 310 000 tonnista 340 000 tonniin vuodessa. Sahan ja LVL-tehtaan toimintaan ei esitetä muutoksia.

Arvioitavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan vain yhtä toteutusvaihtoehtoa (VE1) sekä ns. nollavaihtoehtoa, jossa toiminta jatkuisi nykyisen ympäristöluvan mukaisena ilman edellä hankesuunnitelmassa esitettyjä muutoksia:

VE0: Toiminta jatkuu ympäristöluvassa kuvatuilla tuotantotasolla.

VE1: Hanke toteutetaan edellä kuvatun hankesuunnitelman mukaisesti.

YVA-menettelyn kulku sekä hankkeen vaatimat lupa- ja hyväksymispäätökset

YVA-menettelyn tarkoitusta, sisältöä ja kulkua koskevat säännökset on kirjattu YVA-lakiin ja YVA-asetukseen (277/2017).

YVA-lain mukaan arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa

sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. (YVA-laki 1 §)

YVA-lain mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointivelvolliset hankkeet on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Menettely voi eräin edellytyksin tulla sovellettavaksi myös muiden kuin liitteessä mainittujen hankkeiden kohdalla. (YVA-laki 3 §)

YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan ja osallistuminen järjestämään. Yhteysviranomainen tiedottaa menettelyn alkamisesta, asettaa ohjelman nähtävillä ja varaa mahdollisuuden mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen. (YVA-laki 14, 16 ja 17 § sekä YVA-asetus 3 ja 5 §)

Nähtävillä olon päätyttyä yhteysviranomainen antaa oman lausuntonsa arviointiohjelmasta. Lausunnossa otetaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnossa todetaan myös, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Lausunnossa esitetään lisäksi yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomainen toimittaa oman lausuntonsa sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto toimitetaan myös tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistaan yhteysviranomaisen internetsivuilla. (YVA-laki 18 §)

Ohjelmavaiheen jälkeen hankkeesta vastaava arvioi hankkeensa ympäristövaikutukset. Arviointi suoritetaan arviointiohjelman sekä yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Arvioinnin tulokset hankkeesta vastaava kokoaa ympäristövaikutusten arviointiselostukseksi, joka toimitetaan yhteysviranomaiselle. (YVA-laki 19 §) Yhteysviranomainen tiedottaa arviointiselostuksen valmistumisesta, asettaa sen nähtävillä ja varaa mahdollisuuden mielipiteiden ja lausuntojen antamiseen vastaavaan tapaan kuin arviointiohjelmavaiheessa. (YVA-laki 20 §) Tietyin edellytyksin samaa hanketta koskevasta ympäristölupahakemuksesta ja YVA-selostuksesta voidaan kuitenkin kuulla myös yhdessä. Tällöin kuulemisen suorittaa ympäristölupaviranomainen. (Ks. ympäristönsuojelulaki 527/2014, 44 a § 1 momentti sekä YVA-laki 22 a § 2 momentti).

Nähtävilläolovaiheen jälkeen yhteysviranomainen tarkistaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen riittävyden ja laadun sekä laatii tämän jälkeen perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Yhteysviranomaisen perustellussa päätelmässä esitetään myös yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lisäksi perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille. Päätelmä julkaistaan myös yhteysviranomaisen internetsivuilla. (YVA-laki 23 §) Mikäli yhteysviranomainen ei voi arviointiselostuksen puutteellisuuden johdosta laatia perusteltua päätelmää, on tämän varattava hankkeesta vastaavalle mahdollisuus selostuksen täydentämiseen. (YVA-laki 24 §)

YVA-menettelyssä tuotettu arviointiselostus ja yhteysviranomaisen sen johdosta antama perusteltu päätelmä liitetään hanketta koskevaan lupahakemukseen. YVA-menettelyn tulokset on huomioitava lupapäätöksenteossa ja luvassa. Lupaviranomaisen on myös

varmistettava, että yhteysviranomaisen laatima perusteltu päätelmä on edelleen ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. (YVA-laki 25, 26 ja 27 §)

YVA-menettely ei ole lupaprosessi vaan luvitusta edeltävä pakollinen esivaihe arviointivelvollisten hankkeiden osalta. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen sen pohjalta laatiman perustellun päätelmän. (YVA-laki 25 §).

Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtaan toiminta vaatii useiden eri lakien mukaisia lupia. Nyt kyseessä olevan muutoksen keskeisiä lupa- ja hyväksymismenettelyjä on kuvattu seuraavassa. Lista ei ole tyhjentävä ja hankkeen tosiasiallinen luvantarve määräytyy muun muassa valittavan hankevaihtoehdon (VE0 tai VE1) perusteella.

VE1:n toteuttaminen edellyttää Varkauden tehtaan voimassa olevan ympäristöluvan muuttamista, koska kyse on toiminnan olennaisesta muutoksesta. Ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristöluvassa käsitellään kattavasti toiminnan ympäristövaikutuksiin liittyviä asioita, joita ovat mm. syntyviä jätteitä, vesistö- ja ilmapäästöjä sekä melua koskevat asiat. Ympäristölupaviranomaisena tässä hankkeessa toimii Itä-Suomen aluehallintovirasto.

Alueelle rakennettavan infrastruktuurin (uusi varastohalli) toteuttaminen edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista rakennuslupaa. Rakennusluvan osalta lupaviranomaisena toimii Varkauden kaupungin rakennusvalvontaviranomainen. Lupa-harkinnan yhteydessä rakennusvalvontaviranomainen varmistaa muun ohessa sen, että kaavoitukselliset edellytykset rakentamiselle ovat olemassa.

Hankkeen liittyminen muihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja menettelyihin

Stora Enson tehtaalla on voimassa oleva ympäristölupa (Itä-Suomen aluehallintovirasto 27.8.2015, nro 53/2015/1, dnro ISAVI/4379/2014), joten nyt kyseessä olevassa YVA-menettelyssä on kyse olemassa olevan hankkeen muutoksesta.

Stora Enson Varkauden tehdasalueella toimii myös Finnforel Oy:n kalanviljely- ja käsittelylaitos (kiertovesilaitos), jonka jätevedet ohjataan käsiteltäväksi Stora Enson jätevedenpuhdistamolle. Itä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt laitoksen laajenukselle ympäristöluvan 26.1.2022 (nro 4/2022, dnro ISAVI/9628/2020). Nyt kyseessä olevassa YVA-menettelyssä on tarkoitus tarkastella Stora Enson muutoksia ottaen huomioon myös niiden yhteisvaikutus Finnforelin hankkeen kanssa.

Arviointiohjelmassa esitetään mahdollisuutena, että myöhemmin valmistuvaa YVA-selostusta koskeva kuuleminen yhdistetään ympäristölupahakemuksesta kuulemiseen ympäristönsuojelulain 44 a §:n 1 momentin ja YVA-lain 22 a §:n 2 momentin mahdollistamalla tavalla. ELY-keskus YVA-lain mukaisena yhteysviranomaisena ja Itä-Suomen aluehallintovirasto lupaviranomaisena ovat 25.1.2022 pidetyssä ennakkoneuvottelussa todenneet, että yhdistetty kuuleminen on tämän hankkeen yhteydessä mahdollista, jos hanketta koskeva ympäristölupahakemus saatetaan vireille YVA-menettelyn aikana. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hanke täyttää YVA-lain 22 a §:n 2 momentissa säädetyt yhdistämisen edellytykset, koska kyse on jo olemassa olevan laitoksen tuotantokapasiteetin lisäämisestä. Esitetyissä muutoksissa on myös pääosin kyse tehtaan si-

sällä tehtävistä prosessimuutoksista ja hankkeessa esitetty uusi rakentaminen (varastohalli) kohdistuu kokonaisuudessaan tehdasalueelle ja olemassa olevien tuotantorakennusten yhteyteen.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

ELY-keskus yhteysviranomaisena on tiedottanut ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuuluttamalla siitä Varkauden kaupungin sekä Joroisten ja Rantasalmen kuntien virallisilla ilmoitustauluilla 13.1.–14.2.2022 välisen ajan. Kuulutus on julkaistu samanaikaisesti myös kuntien sähköisillä ilmoitustauluilla sekä ELY-keskuksen ylläpitämällä verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset (Pohjois-Savo) ja www.ymparisto.fi/Varkaus500YVA. Arviointiohjelmasta ja sitä koskevasta kuulutuksesta on myös tiedotettu Varkauden Lehdessä 13.1.2022 julkaistulla ilmoituksella.

Arviointiohjelma on pidetty 12.1.2022 alkaen nähtävillä osoitteessa www.ymparisto.fi/Varkaus500YVA. Paperimuodossa ohjelmaan on voinut tutustua 13.1.2022 alkaen Varkauden kaupungin asiakaspalvelupisteessä (Ahlströminkatu 6, Varkaus), Joroisten kunnanviraston asiakaspalvelupisteessä (Lentoasemantie 13, Joroinen), Rantasalmen kunnanviraston asiakaspalvelussa (Poikkitie 2, Rantasalmi) sekä Pohjois-Savon ELY-keskuksessa (Kallanranta 11, Kuopio).

Arviointiohjelmaa koskeva esittely- ja yleisötilaisuus on pidetty 24.1.2022 klo 17–18. Koronatilanteen johdosta tilaisuus järjestettiin webinaarimuodossa. Tilaisuuden tallenne on ollut katsottavana hankkeesta vastaavan verkkosivuilla.

Edellä mainittujen lisäksi ELY-keskus on tiedottanut YVA-menettelyn alkamisesta mm. omissa sosiaalisen median kanavissaan.

ELY-keskus on pyytänyt arviointiohjelmasta lausuntoja ja mielipiteitä 14.2.2022 mennessä.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Yhteysviranomaisena sai arviointiohjelmasta yhteensä 8 lausuntoa ja mielipidettä eri viranomaisilta, yhteisöiltä ja yksityisiltä kansalaisilta. Lausunnot ja mielipiteet on toimitettu YVA-lain 18 §:n edellyttämällä tavalla hankkeesta vastaavalle. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen kokoama yhteenveto lausuntojen ja mielipiteiden keskeisestä sisällöstä.

Etelä-Savon ELY-keskus toteaa *vesistövaikutusten* osalta, että tuotannonmuutosten aiheuttama keskimääräinen päästöjen kasvu on arviolta 15 prosentin luokkaa, kun lukuihin ei huomioida mukaan Finnforel Oy:n suunniteltua laajennusta ja yhdessä Finnforel Oy:n laajennuksen kanssa keskimäärin 38 %. YVA-ohjelman mukaan kuormitusennusteet tarkentuvat suunnittelun edetessä ja päivitetään YVA-selostukseen. YVA-arvioinnissa olisi syytä avata vesistökuormituksen laskentamenetelmiä nykyistä tarkem-

min eli mihin lähtötietoihin laskelmat perustuvat. Laskennan tulisi perustua kuormitusmuutosten lisäksi siihen mikä on niiden vaikutus alapuolisissa vesistöissä. Työssä olisi hyvä käyttää esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen WSFS-VEMALA-kuormitusmallia, joka huomioi vesistön nykyisen vedenlaadun sekä hydrologiset olosuhteet. VEMALA-malliin laaditulla Simulaatio-VEMALAlla voidaan tehdä interaktiivisesti kuormitusennusteita ja laskea niistä johtuvat pitoisuuden muutokset alapuolisissa järviältaissa. Malli sopii muun muassa hankkeiden ympäristövaikutusten arviointiin. Vesistökuormituksen kasvaminen keskimäärin 15 % on jo sinänsä merkittävää ja Finnforel Oy:n laajennuksen kanssa kuormituksen lisääntyminen olisi vielä tätä suurempi. Toteutus- ja hankkeen vaikutukset kohdistuvat etenkin Varkauden alapuolisen Saimaan (Siitinselkä–Vuoriselkä -vesimuodostumaan (Joroinen, Varkaus), joka sijaitsee nykyisin Pohjois-Savon ELY:n toimialueella. Vesimuodostuma on kaikilla kolmella vesienhoitokaudella arvioitu olevan tyydyttävässä ekologisessa tilassa. Ympäristövaikutusten arvioinnissa olisi syytä todeta myös vaikutukset vesistöreitillä alempana Etelä-Savon puolella Haukiveden keskusaltaassa, jonka ekologinen tila on pysynyt erinomaisena. Vesien- ja merenhoitolain (1299/2004) mukaisesti tilatavoitteena on pintavesien vähintään hyvä ekologinen tila ja se, että nykyinen pintavesien erinomainen ekologinen tila ei heikkene. Vesistökuormituksen lisäyksen osalta yhteysvaikutukset Huruslahden sedimenttien haitta-aineiden kanssa tulisi myös arvioida.

Jätehuollon osalta Etelä-Savon ELY-keskus toteaa, että tehtaan jätteitä ja sivutuotteita on arviointiohjelmassa tarkasteltu selkeästi. Esitettyjä tietoja olisi hyvä tarkentaa prosessissa syntyvien tuhkan, hiilipölyn ja rejektijätteiden osalta. Minkä verran arvioidaan hankkeen myötä erityisesti edellä mainittujen prosessijätteiden lisääntyvän ja vaikuttaako määrä käsittelyyn ja tehdasalueella välivarastointiin. Mitä ympäristövaikutuksia lisääntyvillä jätemäärillä on tunnistettavissa. Taulukko 3.4-2 ei ole riittävä hankkeeseen liittyvien jätemuutosten kuvaamisessa, kun mm. joidenkin tuhkakajakeiden (kattilan K7 tuhkat) todellinen syntynyt määrä ja maksimimäärä ovat varsin eri tasolla. Jätteen tunnusnumeroita (VNA jätteistä 978/2021 liite 3) voisi täydentää esitettyihin jätetaulukoihin. Tehtaan sivutuotteista omassa tuotannossa syntyvän muovi-alumiinijakeen määrä lisääntyy. Mikäli kattilan K7 kaasutin on pois käytöstä, miten välivarastointi on järjestetty ja vaikuttaako tämä myös tehtaalle vastaanotettavan erilliskerätyn muovi- ja kuitujakeen välivarastointiin ja vaikutuksiin tehdasalueella tai kuljetuslogistiikkaan. Muutosta on vaikea arvioida taulukon 3.4-4 (toteutunut, luvan mukainen maksimituotanto) perusteella. Hankkeen muutoksen mahdollisia vaikutuksia toimissa jätteiden laadun tarkastamiseksi olisi tarpeen arvioida. Tämä liittyy jätelain 120 §:n mukaiseen seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaan, joka tehtaalla on osana ympäristötarkkailua. Arviointiohjelmassa on lyhyesti kerrottu tehtaan materiaalitehokkuuden seurantajärjestelmästä. Onko tunnistettu tarvetta päivittää edellä mainittua seurantaa laajennuksen johdosta.

Luonnonsuojelun osalta Etelä-Savon ELY-keskus huomauttaa, että arviointiohjelmassa tulisi kirjata vesistökuormituksen lisäyksen vaikutusten selvittäminen alapuoliseen vesistöön mukaan lukien Haukivesi ja vaikutusten selvittäminen Linnansaaren Natura 2000 -alueen valintaperusteena oleviin luontoarvoihin.

Keski-Savon ympäristölautakunta (Joroisten kunnan ja Varkauden kaupungin ympäristön- ja terveydensuojeluviranomainen) toteaa lausuntonsa yhteenvedon, että kaiken kaikkiaan ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa voidaan pitää kattavana ja se tuottaa hyvin tietoa hankkeen ympäristövaikutuksista. Tämän lisäksi lautakunta lausuu seuraavaa.

Liikenne ja melu: VE1 -vaihtoehdossa tehtaan tuotantokapasiteetti kasvaa kierrätyskuitulaitoksella 60 % ja sellun valmistuksessa noin 10 %. Puunkuljetus ja tuoterekkojen määrä tulee kasvamaan, mutta samalla osa kuljetuksista tulee siirtymään Kiertotielle. Kuljetusmääristä (rekkamäärät) sekä rautatiekuljetusten määrät tulee arvioida selkeämmin YVA-selostuksessa. Kuljetusten siirtyminen tulee tapahtumaan joka tapauksessa osittain Kiertotielle. YVA-selostuksessa tulee selkeästi esittää liikennemäärät vaihtoehdoissa VE0 ja VE1 ja liikenteen reitit molemmissa vaihtoehdoissa. Asian hahmottamiseksi olisi hyvä olla vertailu myös nykytilaan. Arviointiohjelmassa oli esitetty melumallinnuksen tekemistä, jossa tullee esille myös liikenteen muutosten meluvaikutukset.

Ilmansuojelu: Päästöt ilmaan lisääntyvät vain vähän. Terveiden kannalta hiukkaspäästöjä voidaan pitää tärkeimpänä komponenttina. Ne kasvavat hiukan, mutta määrät ovat edelleen pieniä verrattuna vuosiin 2017 ja 2018. Haisevien rikkiyhdisteiden osalta on odotettavissa vähäistä kasvua, mutta asukkaiden kannalta ongelmana ovat pitkään jatkuneet häiriötilanteet, joissa soodakattilassa tapahtuva hajukaasujen poltto on poissa pelistä. Jatkossa tulee kiinnittää enemmän huomiota hajurikkiyhdisteiden polton varmuuteen, johon liittyy olennaisesti Volvo-poltin toimintavarmuus (Viranomaisraportin liite, Häiriöpäästöt ilmaan 2021). Haiseville rikkiyhdisteille on olemassa kansallinen ohjearvo. Vaihtoehdotarkastelussa tulee huomioida VE0 ja VE1 suhteessa ilmanlaadun ohjearvoihin. Hajurikkiyhdisteitä syntyy myös hajapäästöinä ja etenkin jätevedenpuhdistamolla. Myös jätevedenpuhdistamon häiriötarkastelu eri vaihtoehtojen välillä tulee sisällyttää tarkasteluun.

Vesienuojelu: Toimintaympäristössä liittyen tehtaan ja muiden toimijoiden toimintaan on tapahtumassa useita muutoksia, jotka jossain määrin vaikuttavat virtausolosuhteisiin ja vesistöjäisiin. Tehtaan jätevesien uusi purkupaikka ja purkupaikka ovat saaneet Itä-Suomen aluehallintoviraston luvan 11.6.2021 Nro 64/2021. Päätöksessä ei ole huomioitu jätevesien määrän mahdollista kasvua, eli puhdistetuista jätevesistä syntyvää suurempaa virtaamaa Pirtinvirtaan (purkupaikka V3). VE1 -vaihtoehdossa tehtaan jäähdytysveden määrän arvioidaan kasvavan 13 % vuodessa. Jäähdytysvesien purkupaikka sijaitsee voimakavassa (V1). Navitas Oy:llä on vireillä Ämmäskosken säännöstelypaikan ohitusuoman vesilupahakemus, jossa tarkoituksena on rakentaa luonnonkoskimainen ohitusuoma Päiviönsaaren ja Kämärin väliin. Suunnitelma vaikuttaa Voimakavan kautta kulkevan veden määrään, vaikuttaen siten myös Pirtinvirran kautta kulkevaan vesimäärään ja mm. käsitellyn jäteveden laimenemisolosuhteisiin. Huruslahdella sekä alempana Siitinselän-Vuoriselän alueella on mitattu korkeita järvisedimentin tributyyliä (TBT) -pitoisuuksia. Korkeat TBT-pitoisuudet jatkuvat aina 60 kilometrin päähän Varkaudesta. Kun YVA-ohjelman mukaan tehtaan jätevesivaikutuksia arvioidaan mallintamisen avulla, tulisi myös arvioida kokonaisuudessaan keskeisten vesistöalueiden osalta, mitkä ovat tulevaisuuden virtaamat ja onko virtaamien muutoksilla vaikutusta jätevesien laimenemisen lisäksi sedimenttien ja sitä kautta TBT:n kulkeutumiseen alapuoliseen vesistöön. Koska YVA-prosessi ja ympäristölupaprosessi ovat samaan aikaan vireillä, todetakaan ympäristölupaprosessista seuraavaa: Ympäristölupassa tulee ottaa huomioon vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaiset vesienhoidon tavoitteet 2022–2027 (Vuoksen vesienhoitosuunnitelma ja Pohjois-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma). YVA-ohjelmaan on tuotu hyvin esille 3. vesienhoitokauden tavoitteet. YVA-ohjelman mukaan muutoksien myötä ravinnekuormitus alapuoliseen vesistöön kasvaa ja että hankesuunnittelun edetessä arvioidaan mahdollisuuksia jätevesikuormituksen kasvun vähentämiseen. Ympäristölupahakemuksessa tulisi tarkastella parhaat käyttökelpoiset ratkaisut jätevesikuormituksen kasvun minimoimiseksi ja

tarvittaessa ympäristöluvassa tulee antaa jätevesikuormitukselle uusia luparajoja huomioiden 3. kauden vesienhoidon tavoitteet alapuolisissa vesistöissä, kuten Siitinselkä-Vuoriselkä alueelle. Voimassa olevassa luvassa on annettu lupamääräykset vain kemialliselle hapenkulutukselle ja fosforin kokonaismäärälle.

Jätteet ja roskaantuminen: VE1 -vaihtoehdossa, joka näyttää todennäköiseltä, kalankasvattamon toiminta alueen läheisyydessä tulee laajentumaan. Polttoaineen varastokentältä aiheutuva roskien kulkeutuminen on saatava hallintaan huomioiden alueella olevat muut toimijat.

Poikkeavat tilanteet, erityistilanteet ja riskienhallinta: VE1 -vaihtoehdossa uusi varastohallihalli on tulossa lähelle varastokenttää, jossa on ollut tulipalo mm. kesällä 2020. Varastokasoihin voi syntyä herkästi palamista mm. hajoamisprosessin vuoksi. Ylipäättään vaihtoehtojen vaikutus riskienhallintaan ja poikkeaviin tilanteisiin tulee huomioida vaihtoehtojen arvioinnissa, koska nimenomaan näistä poikkeavista tilanteista on syntynyt häiriöpäästöjä.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo toteaa, että sillä ei Pohjois-Savon alueellisena vastuumuseona ole rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arviointiohjelmaan huomautettavaa.

Metsähallituksen luontopalvelut toteaa, että sillä ei ole arviointiohjelmasta lausuttavaa YVA-menettelyn tässä vaiheessa.

Museovirasto toteaa YVA-ohjelmassa ennakollisesti arvioitavan, että hankkeesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia maisemaan, kulttuuriympäristöön tai kulttuurihistoriallisiin rakennuksiin. Näitä vaikutuksia käsitelläänkin vaikutusarvioinnissa yleisellä tasolla. Hankkeeseen ei kuulu merkittävää uudisrakentamista, joten myös rakentamisen ja käytöstä poistamisen vaikutuksia tarkastellaan vaikutusarvioinnissa vain yleisellä tasolla. Museovirasto pitää näitä ratkaisuja pääosin perusteltuina. Museovirasto pyytää kuitenkin lisäämään arviointiohjelman kohtaan 7.1.4.4 valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin kohdan Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö eli huolehtimisen valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamisesta. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittama viranomaisten laatima valtakunnallinen inventointi, jonka mukaiset alueet tulee tunnistaa ja ottaa huomioon niin, että niiden arvot turvataan. Kuten muualla arviointiohjelmassa todetaan, on Varkauden tehtaat RKY-alue. Tämän vuoksi hankkeen vaikutukset RKY-alueeseen tulee arvioida. Museovirasto tuo myös arviointiohjelman laatijoiden tietoon, että Museovirasto ja Enso Oyj ovat solmineet vuonna 1998 sopimuksen Enso Oyj:n rakennusperinnön vaalimiseksi. Yhtiön ja Museoviraston sopimus on edelleen voimassa. Sopimus perustuu huolelliseen inventointiin, jossa selvitettiin teollisuusalueiden, rakennusten ja teknisten laitteistojen vaiheet ja säilyneisyys sekä niiden kulttuurihistorialliseen arvoon vaikuttavat tekijät. Inventoinnin pohjalta laadittiin suojeluluokitus. Varkauden tehtaiden tehdasalueen vanhin paperin- ja massanvalmistuksen tuotantoalue sekä Kosulanniemen ja Kommilan asuinalueet luokiteltiin kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskeisiksi alueiksi, ja puuhiomo, vanha voima-asema, vanha kuorimo- ja happo-huonerakennus sekä vanha keittämö ja happotornit arvioitiin korkeimpaan luokkaan eli ”Suomen metsäteollisuuden rakennusmuistomerkeiksi”, joilla on merkitystä koko maan metsäteollisuuden vaiheissa. Vanha paperitehdas luokiteltiin Enso Oy:n rakennusperinnöksi ja vanha talotehdas tehtaan rakennusperinnöksi. Tämän sopimuksen mukainen

suojelutarve on edelleen ajantasainen riippumatta alueiden ja kiinteistöjen mahdollisista omistajanvaihdoksista.

Pohjois-Savon pelastuslaitos toteaa, että arviointiohjelman perusteella hankesuunnitelma ei näytä sisältävän muuta rakentamista kuin RCF-laitoksen (kierrätyskuitulaitos) varaston laajennuksen. Tältä osin kohteen paloteknisistä asioista on käyty jo alustavia neuvotteluja. Pelastuslaitos on myös tutustunut kohteeseen paikan päällä. Tarkemmat tarkastelut voidaan tehdä rakennuslupaprosessin yhteydessä.

Väylävirasto toteaa, että liikennevaikutusten arviointi on esitetty YVA-ohjelmassa riittävällä tasolla tieliikenteen osalta. Myös rautatieliikenteeseen liittyvä tarkennettu nykytilan kuvaus ja vaikutusten arviointi on esitettävä selostuksessa. Väylävirasto huomauttaa, että liikennevaikutusten arvioinnin yhteydessä on tarkasteltava vaikutuksia väylien käyttöön, liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen. Lisäksi on tarkasteltava mahdollisia väylänpitoon kohdistuvia vaikutuksia. Väylävirasto muistuttaa, että jos tierakenteiden vahvistamiselle todetaan hankkeen seurauksena tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikennevastuualue.

Henkilö 1 kiinnittää mielipiteessään huomiota muutosten johdosta kasvavaan raskaan liikenteen määrään. Hankkeen johdosta myös puun käyttö kasvaa huomattavasti, minkä johdosta puutavararekkojen määrä keskustan alueella kasvaa tuhansilla ajoneuvoilla vuodessa. Myös sahan toiminta saattaa laajentua. Uuden Kiertotie -hankkeen valmistuminen ei todennäköisesti tule vähentämään tehtaan rekkaliikenteen aiheuttamia meluhaittoja kaupungin keskustassa, koska puun käyttö samalla kasvaa. Tilanne olisi toinen, jos tehtaan kaikki raskas liikenne siirtyisi uudelle tieyhteydelle. On selvää, että liikennemelu Kiertotielä lisääntyy nykyisestä, mutta lähimmät häiriintyvät kohteet kyseisellä Savonmäen pientaloalueella ovat huomattavasti kauempana tiestä kuin Varkauden keskustassa Taulumäki-Päivionsaari-alueella. Lisäksi Savonmäki-Kiertotien topografia ja maasto vaimentavat paremmin rengasääniä kuin keskustan tasaiset ja avoimet nurmi-alueet. YVA-arvioinnista ei käy selvästi ilmi, miten puuraaka-aineen kuljetusmäärät tehtaalle jakaantuvat junien ja rekkojen välillä. Ohjelman luvussa 2.7.2 asiaa ei kerrota, vaan taulukon sarake on nimetty auto/juna kpl. Kirjallisuudesta saadun tiedon perusteella rekkakuljetusten osuuden voidaan arvioida olevan noin 75 prosenttia, jolloin 0,2 miljoonan kuutiometrin lisäyksestä autolla tuotaisiin 0,15 milj. m³. Tämä tarkoittaa noin 3000 puurekan lisäystä vuodessa ja liikennemäärässä luku on luonnollisesti kaksinkertainen. Puun rekkakuljetukset tehtaalle eivät myöskään pääty klo 22 tai edes 23, vaan jatkuvat keskiyön yli pitkälle seuraavan vuorokauden puolelle. Yöaikaan puurekkojen ajonopeudet ovat lisäksi suuria. Puuta ajetaan tehtaalle myös viikonloppuisin. Tästä aiheutuu Taipaleentien varren kerrostaloasutukselle huomattavaa meluhaittaa, joka näyttää tuotannon kasvun myötä entisestään lisääntyvän. Asiassa on huomattavaa myös se, että täydessä kuormassa oleva puutavararekka on painavampi kuin ns. umpikorirekka tai puoliperävaunun yhdistelmät, jollaisilla enimmäkseen hoidetaan tehtaan muut kuljetukset. Suurempi paino sekä suurempi akseli- ja rengasmäärä aiheuttavat enemmän rengasmelua. Raakapuukuljetuksille tulisikin edellä kerrotun perusteella asettaa tulevassa ympäristöluvassa aikarajat esimerkiksi niin että kuljetukset päättyvät klo 22 ja viikonloppuisin kuormia ei ajettaisi lainkaan.

Henkilö kiinnittää huomiota myös siihen, että haisevien rikkiyhdisteiden määrässä on odotettavissa vähäistä kasvua, mutta asukkaiden kannalta todellisena ongelmana ovat

22.2.2022

pitkään jatkuvat häiriötilanteet, joissa soodakattilassa tapahtuva hajukaasujen poltto on poissa pelistä. Jatkossa tehtaan tulee kiinnittää enemmän huomiota siihen, että varajärjestelmät, etenkin Volvo-poltin myös toimii silloin kun sitä tarvitaan. Päiväkausia jatkuvaa väkevien rikkiyhdisteiden hajua ei voida nykyaikana enää pitää hyväksyttävänä. Haiseville rikkiyhdisteille on olemassa ohjearvo, jonka ylittymiseen on suhtauduttava aina vakavasti.

Edellä mainittujen lisäksi **Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikennevastuualue** on esittänyt seuraavat huomiot arviointiohjelmasta: Ohjelmassa on asianmukaisesti huomioitu lisääntyvästä liikenteestä/kuljetuksista aiheutuvien haittojen tarkastelu mm. liikenteen suuntautuvuuden, sujuvuuden ja turvallisuuden sekä melun näkökulmasta. YVA-ohjelmassa liikennevaikutuksia tarkastellaan 10 km säteellä, joka näin ollen kattaa vaikutusten arvioinnin vt 5:lle ja vt 23:lle. Tehtaan uusien liikenneyhteyksien valmistumisen myötä liikennetilanne oletettavasti muuttuu positiivisempaan suuntaan Päiviönsaarella (vt 23:n suuntaan), mutta voi jossain määrin lisätä vaikutuksia etenkin Kiertotien (katu) pohjoispuolella sijaitsevalle asutukselle (Savonmäki/Luttila). YVA-ohjelmassa todetaan, että uudet liikennejärjestelyt ovat käytössä YVA:ssa käsiteltävien muutosten toteutuksessa. Jatkosuunnittelussa on syytä huomioida mahdollisuus, että Kiertotien liikennejärjestelyt eivät ole käytössä vielä muutosten toteutuessa ja tarpeen mukaan varautua tähän.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Kannanotto arviointiohjelman riittävydestä ja arvioinnin suuntaamisesta

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtaan kierrätyskuitulaitoksen kapasiteetin nostamista koskeva YVA-ohjelma täyttää ympäristövaikutusten arviointiohjelmalle YVA-laissa ja -asetuksessa asetetut sisältövaatimukset. Arviointiohjelma sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta ja sen kohtuullisista vaihtoehdoista, kuvauksen ympäristön nykytilasta, ehdotuksen arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelman arviointimenettelyn järjestämisestä. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus arviointiohjelman laatimiseen.

Arviointiohjelman mukaan YVA-menettelyssä tarkastellaan vain yhtä toteutusvaihtoehtoa (VE1) ja tämän rinnalla ns. nollavaihtoehtoa (VE0), jossa toiminta jatkuu nykyisessä ympäristöluvassa ilmoitettujen maksimikapasiteettien tasolla. Yhteysviranomainen pitää esitettyä vaihtoehtoasettelua tämän hankkeen kohdalla riittävänä, koska kyse on olemassa olevan toiminnan muutoksesta. Lisäksi hankkeessa on pääasiallisesti kyse tehtaan sisäisten prosessien muutoksista laitteistoja uusimalla. Hankkeen toteuttaminen ei myöskään edellytä merkittävää uudisrakentamista ja suunniteltu rakentaminen rajoittuu kokonaisuudessaan olemassa olevalle tehdasalueelle.

Arviointiohjelmassa todetaan, että koska esitetty nollavaihtoehto ei suoraan kuvaa tehtaan nykytilannetta, tarkastellaan YVA:ssa hankkeen aiheuttamaa muutosta tarvittavin osin myös suhteessa nykyiseen tai edustavaan aiempien vuosien toteutuneeseen tilanteeseen. Tavoitteena on, että vaihtoehtojen vertailun perusteella saadaan kokonaiskuva hankkeen aiheuttamista muutoksista sekä suhteessa tehtaan nykyiseen että ympäristöluvan sallimaan maksimituotantotasoon nähden. Tätä ratkaisua yhteysviranomainen pitää oikeana. Arviointiohjelmassa toiminnan nykyistä tilannetta (tuotanto, raaka-aineet, päästöt) on monilta osin kuvattu vuoden 2020 tietoihin pohjaten. Hankkeesta vastaavalla saatujen tietojen mukaan tulevassa arvioinnissa (esim. vesistömallinnus) on kuitenkin tarkoitus käyttää pohjana uudempia, vuoden 2021 päästötietoja. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tärkeää on varmistaa, että arviointiselostuksessa vertailutietoja käytetään johdonmukaisesti ja mahdolliset poikkeamat valitusta pääasiallisesta vertailuvuodesta tai -vuosijaksosta tuodaan selkeästi esille.

Arviointiohjelman mukaan tulevaa arviointia on tarkoitus painottaa erityisesti toiminnan-aikaisiin vaikutuksiin. Arvioinnin erityisiksi painopisteiksi on ohjelmavaiheessa tunnistettu liikenteestä aiheutuvat vaikutukset sekä lisääntyvän vesistökuormituksen vaikutus alapuolisen vesistön tilaan. Yhteysviranomaisella ei ole painotuksista huomautettavaa. Toiminnan kokoluokka ja sijaintipaikka edellyttävät kuitenkin myös *melu- ja ilmanlaatuvaikutusten* riittävää huomioimista arvioinnissa. Lisäksi YVA-arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisiin *onnettomuus- ja häiriötilanteisiin sekä toimintaan liittyviin riskeihin*. Erityisesti on arvioitava sitä, lisääntyvätkö riskit ympäristöonnettomuuksille muutosten myötä ja millaisin keinoin mahdollisia riskejä voidaan hallita. Lisäksi erityistä huomiota tulee kiinnittää *Stora Enson jätevesipuhdistamon toimintavarmuuteen ja kehittämistarpeisiin* muutosten jälkeisessä tilanteessa. Koska muutoshankkeen YVA:ssa ei ole mukana muita vaihtoehtoja kuin VE1 ja VE0, korostuu YVA:ssa myös tarve etsiä kei-

noja toiminnasta aiheutuvan ympäristökuormituksen ja -haittojen vähentämiseen. Arviointiselostuksessa tuleekin kunkin vaikutuksen osalta kuvata myös mahdollisuudet vaikutusten lieventämiseen.

Yhteisvaikutusten osalta arvioinnissa on tarkoitus huomioida Finnforel Oy:n kalankasvatustiloksen ja jalostamon toiminta. Tältä osin ELY-keskus huomauttaa, että Itä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt Finnforel Oy:n laitoksen laajennetulle toiminnalle ympäristöluvan 26.1.2022. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on näin ollen tarpeen huomioida mahdollisuus, jossa Finnforel toimii ko. ympäristöluvan mukaisella maksimituotantotasolla.

Yhteysviranomaisen yksityiskohtaiset kannanotot arviointiohjelman sisältöön sekä tehtäväksi esitettyihin arviointeihin

YVA-menettelyn kuvaus ml. hankkeen edellyttämät lupa- ja hyväksymispäätökset

YVA-menettely sekä hankkeen toteuttamista edellyttämät lupa- ja hyväksymispäätökset on ohjelmassa tuotu esiin riittävällä tarkkuudella. Yksittäisenä huomiona todettakoon, että luvussa 4.1.3 (s. 55–56) mainitun YVA-asetuksen 4 §:n pykälän 1 momenttia on muutettu asetuksella 1163/2021. Muutos on tullut voimaan 1.1.2022 ja sitä sovelletaan nyt kyseessä olevaan hankkeeseen. Näin ollen arviointiselostukseen YVA-asetuksen 4 §:ää kuvaava luettelo (arviointiselostuksessa esitettävät tiedot) on tarpeen päivittää voimassa olevan asetuksen mukaiseksi.

Hankkeesta vastaava on esittänyt tavoitteekseen YVA-selostuksen kuuluttamisen yhdessä ympäristölupahakemuksen kanssa. ELY-keskus ja aluehallintovirasto ovat molemmat pitäneet yhdistämistä mahdollisena, jos ympäristölupahakemus laitetaan vireille samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa. Mikäli yhdistäminen toteutuu, on tärkeää varmistua siitä, että YVA-selostuksessa esitetyt tiedot ovat kaikilta osin yhdenmukaisia lupahakemuksen tietojen kanssa. Muutoin kuulutusten yhdistämisestä ei saavuteta siltä haettavia sujuvoittamishyötyjä.

Nykyisen toiminnan, muutoshankkeen sisällön ja ympäristön nykytilan kuvaus

Hankkeen tekninen kuvaus (luku 2) on riittävä antaakseen kokonaiskuvan tehtaan nykyisistä toiminnoista ja suunnitelluista muutoksista. Luvussa 7 esitetty ympäristön nykytilakuvaus on kattava ja antaa hyvän kuvan alueen ympäristön olosuhteista. Arviointiselostusta laadittaessa on kuitenkin vielä kiinnitettävä huomioita seuraaviin asioihin mahdolliset virheellisyydet oikaisten.

Arviointiohjelman taulukon 2.3–1 mukaan kaikki energiantuotantoyksiköt ovat päällä jatkuvasti (käyttöaika 8 760 h/v). Tämä ei pitäne paikkansa. Ohjelman mukaan K7:n käyttö lisääntyy 3 kuukaudesta 5 kuukauteen. Todellisuudessa K7:n käyttö on vuosiraportin mukaan ollut vuoden 2020 aikana vain 24 päivää. Tiedot on syytä varmentaa, jotta todelliset käyttöajat voidaan huomioida arviointeja tehtäessä.

Kaavoitusta ja muuta maankäytön suunnittelua koskevat tiedot on arviointiohjelmassa kuvattu riittävästi. Maakuntakaavan (luku 7.1.4.) osalta arviointiselostukseen on kuitenkin tarpeen päivittää Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen valmistelutilanne. 2. vaiheen luonnosvaihtoehdot ovat nähtävillä 11.1.-14.3.2022. Lisätietoja asiasta löytyy

Pohjois-Savon liiton verkkosivuilta osoitteesta www.pohjois-savo.fi/aluesuunnittelu/valmisteilla-olevat-maakuntakaavat.html.

Ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttaminen

Arviointiohjelmassa esitetty tarkastelu- ja vaikutusalueiden alustava rajaus on asianmukainen. Tärkeää on kuitenkin varmistaa, että alustavat rajaukset eivät estä tunnistamasta ja arvioimasta kaikkia hankkeen todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia.

Arvioinnissa käytettävät menetelmät (luku 8.6 alalukuineen) ovat yleisesti ottaen riittäviä merkittävien vaikutusten tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Seuraavassa on esitetty joitakin yksityiskohtaisia huomioita vaikutustenarvioinnin eri osa-alueista. Huomiot on laadittu osin myös tulevaa lupahakemusvaihetta ennakoiden.

Liikenne

YVA-selostuksessa tulee selkeästi esittää liikennemäärät ja liikenteen reitit vaihtoehtoisissa VE0 ja VE1 sekä arvioida näiden välisiä eroja. Lisäksi on arvioitava, millaisia muutoksia VE1:n toteuttaminen aiheuttaisi liikennemäärissä- ja reiteissä nykytilanteeseen verrattuna. Maantiekuljetusten (raskas liikenne) lisäksi arviointiselostuksessa on esitettävä nykytilan kuvaus ja vaikutusten arviointi myös rautatieliikenteen osalta.

Melu

Arviointiohjelman perusteella jää epäselväksi, kuinka pitkälle liikenteestä aiheutuvat meluvaikutukset on tarkoitus arvioida. YVA-ohjelman mukaan meluvaikutuksia arvioidaan 2–3 km säteellä, mutta liikennevaikutuksia 10 km:n etäisyydelle tehdasalueesta. Liikennemelua ja sen lisääntymistä on tarpeellista tarkastella pidemmälle kuin tehdasmeluvaiikutuksia on muutoin esitetty tarkasteltavan. Liikennemelun osalta on arvioitava myös sitä, aiheuttavatko muutokset tehtaalle suuntautuvassa raskaassa liikenteessä (liikennemäärien kasvu ja Kiertotien käyttöönotto) meluvaikutuksia uusilla alueilla.

Päästöt ilmaan ja ilmanlaatuvaikutukset

Energiantuotannon osalta ilmapäästöjen vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida päästötasot, jolle ympäristölupaa haetaan. Päästötasoissa on hyvä huomioida BAT:n (mm. LCP-BAT) vaatimukset päästöihin. Ilmapäästöjen osalta on hyvä huomioida myös se, lisääntyykö energian tarve todella samassa suhteessa polttoaineiden määrän kasvuun esim. kaasutettavan muovi-alumiinirejektin ja kuoripolttoaineen osalta.

Muun muassa Keski-Savon ympäristötoimen lausuntoon viitaten ELY-keskus toteaa, että haisevien rikkiyhdisteiden osalta toimintaan liittyvänä ongelmana on asukkaiden kannalta pidetty pitkään jatkuneita häiriötilanteita. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, voivatko nyt esitetyt muutokset lisätä häiriötilanteiden esiintymistäajuutta tai yksittäisten häiriötilanteiden voimakkuutta. Arvioinnin yhteydessä on syytä tarkastella myös sitä, kuinka tilannetta voitaisiin parantaa nykyisestä (haittojen lieventäminen).

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Olennaista ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta on tunnistaa ne vaikutukset, joilla voi olla suoria vaikutuksia ihmisten elinoloihin, viihtyisyyteen ja terveyteen. Tällaisia vaikutuksia ovat tässä hankkeessa erityisesti liikenteestä, melusta ja ilmapäästöistä aiheutuvat vaikutukset Varkauden keskustassa ja sen lähiympäristössä. Tämän johdosta edellä mainittuja vaikutuksia on syytä tarkastella erikseen, mutta myös yhdessä arvioiden niiden yhteisvaikutuksia erityisesti lähimmän asutuksen näkökulmasta.

Raaka-aineiden varastointi ja jätehuolto

Toimintakapasiteetin nostaminen oletettavasti lisää syntyvien tuhkien määrää. Näin ollen arvioinnissa on kiinnitettävä huomioita tuhkien varastointi- ja käsittelykapasiteetin riittävyyteen. Muiltakin osin selostuksesta tulee ilmetä, kuinka muutokset (ml. yhteisvaikutukset Finnforelin kanssa) heijastuvat tehtaan jätehuoltoon. Jätteiden varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvat riskit on huomioitava myös onnettomuus- ja häiriötilanteiden näkökulmasta.

Arviointiohjelman sivulla 24 olevan maininnan mukaan polttoaineiden varastoinnin maksimimääriin ei ole tulossa muutoksia, eikä varastoinnin osalta ole tapahtumassa muita muutoksia kuin omassa toiminnassa syntyvän alumiinimuovijakeen varastointimäärän kasvu K7:n kaasuttimen ollessa poissa käytöstä. Tämän perusteella epäselväksi jää, onko kuitenkin tarve tarkastella varastointitilavuuden riittävyyttä kasvavilla jäte- ja polttoainemäärillä. On syytä arvioida myös se, onko lisävarastotilavuus tarpeen esim. K7:n häiriötilanteissa.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Arviointiohjelman sisältyvän alustavan tarkastelun perusteella hankkeen vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön eivät muodostu merkittäviksi. Tämä johtuu lähinnä siitä, että muutoshankkeeseen sisältyisi vain yhden uuden varastohallin rakentaminen (koko 30 x 60 metriä) olemassa olevien teollisuusrakennusten yhteyteen. Museoviraston lausuntoon viitaten ELY-keskus kuitenkin toteaa, että tulevassa YVA-arvioinnissa on asiantuntijan toimesta syytä arvioida myös rakentamisen vaikutuksia RKY-alueen näkökulmasta. Myöhemmin vireille laitettavasta rakennuslupahakemuksesta on rakennuslupaviranomaisen harkinnan mukaan pyydettävä museoviraston lausunto.

Vesistövaikutukset

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että YVA-ohjelmassa vesistöpäästöjen nykytilanteeksi on otettu vuosi 2020, jolloin kuormitus useiden parametrien osalta oli tarkastelujakson 2016–2021 alhaisin (ks. taulukko jäljempänä). Hankkeesta vastaava on sittemmin ilmoittanut, että selostusvaiheessa on tarkoitus käyttää vuoden 2021 kuormituslukuja. Tämä korjannee tilannetta jossain määrin, mutta kuormituksen vuosittainen vaihtelu on huomioitava mahdollisena arvioinnin epävarmuustekijänä.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
COD, dikromaatti (kg/v)	3 715 700	2 611 680	1 921 220	1 744 540	1 627 060	2 224 680
Kokonaisrikki (kg/v)	1 762 950	1 922 872	1 325 950	1 153 090	1 150 130	1 584 540
Orgaanisen hiilen kokonaismäärä (TOC)(kokonaishiilenä tai COD/3) (kg/v)	851 249	723 171	549 278	638 698	450 450	567 844
Kiintoaine (kg/v)	817 600	571 810	434 780	351 110	264 850	360 760
Kloridit (kokonaiskloridina) (kg/v)		309 931	486 503	442 175	418 275	450 935
Bod 7 ATU (kg/v)	354 050	322 643	257 670	202 941	137 362	222 400
Kokonaistyyppi (kg/v)	53 984	67 534	76 180	82 457	99 467	106 473
Kokonaisfosfori (kg/v)	4 391	5 482	4 362	4 795	4 358	4 751

Lähde: YLVA-tietojärjestelmä

Arviointiohjelman (s. 132) mukaan vesistövaikutusten arvioinnissa huomioidaan valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (VNa 1022/2006 ja sen muutos VNa 868/2010) sekä annetut ympäristölaatumormit (VNa 1308/2015). Haitallisten aineiden osalta on erityisesti syytä huomioida elohopeakuormitus, joka on ollut viime vuosina huomattavan suuri (vuonna 2020 yht. 21 kg ja 2021 yht. 109 kg).

Arviointiohjelmassa esitetyn alustavan arvion mukaan lämpökuorman ei odoteta kasvavan muutoshankkeen johdosta. Toisaalta todetaan, että prosessivesien määrä kasvaa 14 % ja jäähdytysvesien määrä 13 %. Lisäyksen voi olettaa kasvattavan myös lämpökuormaa, jos ao. vesien lämpötila pysyy samana. Asia on syytä huomioida muutoshankkeen vaikutuksia arvioitaessa.

Arvioinnissa on huomioitava myös hankkeen johdosta (ml. Finnforel) kasvavan vesistökuormituksen lisäyksen yhteisvaikutukset Huruslahden sedimenttien haitta-aineiden kanssa.

Hankkeen vesistövaikutusten arvioinnin tueksi on tarkoitus laatia vesistömallinnus. Arviointiohjelman perusteella kyse on ns. konservatiivisesta mallinnuksesta, joka kuvaa lähinnä jätevesipäästön leviämistä vesistössä. Mallinnus ei huomioi aineiden poistumista kierrosta mm. biologisessa kulutuksessa ja sedimentaatioprosessissa. Ohjelman mukaan purettavien käsiteltyjen jätevesien vaikutuksia tarkastellaan mallinnuksessa jätevesikuormituksen sisältävien parametrien kok-P, kok-N, COD, kiintoaineen ja lämpötilan osalta. ELY-keskus pitää tässä tapauksessa esitettyä mallinnustapaa riittävänä, jos mallinnuksen tuloksia hyödynnetään asiantuntija-arvioinnissa yhtenä lisätietolähteenä yhdistettynä olemassa oleviin vesistötarkkailutietoihin. Mallinnuksia on kuitenkin vielä lupavaiheessa varauduttava täydentämään arviointitulosten perusteella.

Esitetyt mallinnuksessa käytettävät olosuhteet (kesäajan alivirtaamatilanne, talven normaali vesitilanne) ovat tässä tapauksessa riittävät antamaan kuvan kuormituslisäyksen vaikutuksesta vedenlaatuun. Epävarmuustarkastelussa on kuitenkin huomioitava muun ohessa se, että pistekuormituksen vaikutus vesistöpitäisyyksiin ei välttämättä ole suurin kesäajalle mallinnetussa alivirtaamatilanteessa, koska sekoittumisolosuhteet ovat silloin paremmat kuin talvella. Epävarmuutta tulevaan mallinnukseen tuottaa myös se, että arviointiohjelmassa esitetyllä tavalla lähivaikutusalueella tehty validointi ei kattavasti varmistaa mallin luotettavuutta (mm. alusveden pitoisuuksien ja vaikutusalueen osalta).

Arviointiohjelmassa ei ole kuvattu laskentahilan pinta-alaa. Arviointiselostuksessa ja/tai sen liitteenä esitettävässä tarkemmassa mallinnusraportissa on kuvattava mallinnuksessa käytetyt laskentaperiaatteet sekä epävarmuustarkastelu.

Sivun 132 ensimmäisen kappaleen osalta ELY-keskus toteaa, että eliövaikutusten arviointi tulee pohjata tehtävään vedenlaatumallinnukseen. Mallinnuksen lisäksi tietopohjana tulee hyödyntää myös olemassa olevaa vesistötarkkailu- ja vesistökuormitusaineistoa. Edellä mainitun arvioinnin tuloksia on tarkasteltava ekologisen tilan ja vesienhoidon tavoitteiden näkökulmasta. Olennaista tämän hankkeen kohdalla on arvioida sitä, vaikeuttaako muutoshankkeen toteuttaminen vesienhoidon tilatavoitteiden saavuttamista alapuolisen vesimuodostuman tilaluokka huomioon ottaen.

Vaikka arvioinnin painopiste onkin jätevesien purkualueen ja sen alapuolisen vesialueen tilassa, tulee arvioinnissa huomioida myös hankkeen mahdolliset vaikutukset vesistöreitillä alempana sijaitsevan Haukiveden keskusaltaan tilaan. Lisäksi arvioinnissa on huomioitava myös lisääntyvän kuormituksen mahdolliset vaikutukset Linnansaaren Natura 2000 -alueen (FI0500002, SAC) valintaperusteena oleviin luontoarvoihin.

Ympäristövaikutusten seuranta

YVA-selostuksen vaikutusten seurantaa koskeva luku on syytä laatia Varkauden tehtaiden olemassa olevat tarkkailuvelvoitteet huomioiden sekä tarkastellen sitä, miltä osin näitä on tarpeen mahdollisesti päivittää muutosten johdosta. Näin YVA-selostuksen seurantaosio palvelee suoraan myös ympäristölupakäsittelyä.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Tämä yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä arviointiohjelman kanssa arviointinnettelyn ajan Pohjois-Savon ELY-keskuksessa (Kallanranta 11, Kuopio) sekä verkossa osoitteessa www.ymparisto.fi/Varkaus500YVA.

Tämän lisäksi Pohjois-Savon ELY-keskus toimittaa tiedon lausunnosta niille, jotka ovat arviointiohjelmasta lausunnon tai mielipiteen jättäneet ja kirjeessä/sähköpostissa osoittaneet tietonsa ELY-keskukselle ilmaisseet. Mikäli mielipiteissä on useampia allekirjoittajia, on lausunto toimitettu vain mielipiteen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

JAKELU JA MAKSUT

Jakelu

Stora Enso Oyj Varkauden tehdas (kirjeellä ja sähköpostilla)

Lausunnon tai mielipiteen lähettäneet (kirje tai sähköposti)

Maksu

Tästä yhteysviranomaisen lausunnosta peritään Stora Enso Oyj:ltä maksu, jonka suuruus on 4 000 euroa. Maksupäätös on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla ja sen määrä perustuu valtioneuvoston asetukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2022 (1259/2021). Ao. asetukseen sisältyvän maksutaulukon mukaan yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on 4 000 euroa, jos asian käsittelyyn on käytetty 5–10 henkilötyöpäivää (suppea hanke). Tämän hankkeen osalta käsittelyyn on käytetty yhteensä 9 henkilötyöpäivää.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimusosoitus toimitetaan hankkeesta vastaavalle tämän lausunnon liitteenä.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Juha Perho ja ratkaissut johtaja Kimmo Haapanen.

Lausunnon valmisteluun ovat ELY-keskuksessa osallistuneet lisäksi: Limnologi Taina Hammar, ympäristönsuojelun erityisasiantuntija Marja-Leena Skinnari, ympäristöylitarkastaja Jussi-Pekka Järvinen, johtava ympäristönsuojelun erityisasiantuntija Jorma Lappalainen, hydrobiologi Antti Kanninen sekä johtava vesienhoidon asiantuntija Veli-Matti Vallinkoski.

LIITTEET

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Tämä asiakirja POSELY/61/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/61/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Haapanen Kimmo 22.02.2022 10:23

Esittelijä Perho Juha 22.02.2022 10:25